

upoštevanje predloženih in odobrenih načrtov, na opustitev stopnišnega okenca nad balkonskimi vrati ter na zahtevo, da se pri oblikovanju oken in fasad uporabijo isti elementi, ki jih je uporabil tudi pokojni Plečnik pri oblikovanju glavnih fasad.

Kontrolirali smo obnovitvena dela na južnem krilu mestnega obzidja, ki je ravno v tem delu najbolj ohranjeno. Dela so se izvedla l. 1960. ter so obsegala 3 etape: odstranitev recentnih ometov, plombiranje, utrditev in figuriranje izluščene zidne konstrukcije ter ureditev zidnega venca, kjerkoli je še ohranjen. Opisana dela so se vršila v sklopu širšega ureditvenega načrta, ki obsega celotno savinjsko nabrežje ter naj da temu delu mesta posebno mikaven videz.

Na Sadnikovem vrtu je bil l. 1960 urejen tzv. Heraklejev tempelj, ostanek večjega svetišča iz časa cesarja Antonina Pija, ki je bilo požgano v 4. stol.

Septembra 1961 se je začela obnovitvena akcija Križevega pota na Kalvariji v Zavodnji, a je bila prekinjena, tako da so ostale kapele nedokončane. Križev pot je skupaj s Kalvarijo pomemben kulturni spomenik tako po svoji arhitekturi kot po plastikah in umetnem kovanju ter izvira iz 1. tretjine 18. stoletja. — **J. C.**

Celje, Grofija. V letu 1960 so se nadaljevala obnovitvena in adaptacijska dela na starem traktu. Po načrtu naj bi bila v tem letu popolnoma dokončana obnova tega trakta, razen tistega dela pritličja, ki ga začasno zaseda študijska knjižnica. Tega načrta ni bilo mogoče v celoti izpolniti, predvsem zato, ker denarna sredstva, ki sta jih dala na razpolago občinski in okrajni ljudski odbor v Celju, niso dosegla predračunskega zneska po gradbenem programu. Vendar so bila opravljena naslednja dela:

V surovem stanju je bila dograjena podstrešna skladiščna etaža tudi v osrednjem delu stavbe na levi in desni strani glavne dvorane. Ker je nosilnost lesenih profiliranih stropov nad prvim nadstropjem premajhna, da bi po veljavnih gradbenih predpisih smeli nad njimi namestiti muzejska skladišče, je bil za ta namen nad njimi vlit železobetonski strop sistema Rapid. Tudi nad skladišči, katerih višina variira od 1.90 m do 2.20 m, so bili vlit železobetonski stropi z votlaki tipa Super. Obenem z njimi je bil vlit tudi konzolni železobetonski usločeni strop nad podstrešnim hodnikom, ki je po projektu namenjen za namestitev zbirke grafik.

Nad glavno dvorano z znamenitim slikanim Celjskim stropom je bil prav tako položen železobetonski strop (15 železnih traverz, dolgih po 11.70 m, z vmesnimi železobetonskimi polnilci in zalitjem).

Tako je stavba končno v celoti prekrita s trdnim železobetonskim stropom, ki jo varuje pred ognjem, obenem pa jo tudi statično utrjuje in povezuje. V zvezi s temi deli je bilo treba izmenjati tudi nekaj poveznih tramov v konstrukciji ostrešja.

V pritličnem arkadnem hodniku so bile izmenjane vse baze kamenitih stebrov in utrjeni (podbetonirani) temelji zanje.

Dokončana in preslikana je bila fasada proti Muzejskemu trgu. To delo so po navodilih projektanta izvršili dijaki Šole za umetno obrt iz Ljubljane pod strokovnim vodstvom mojstra konservatorja Petra Železnika. Umirjena skladnost barvnih tonov na stenskih ploskvah ter slikani arhitekturni okras nad

loki in okoli ovalnih podstrešnih lin daje fasadi popolnoma nov izraz, dovolj svetel in živahen, a hkrati tudi dovolj veličasten.

Kamnosek je očistil in obnovil štiri kamenite podboje za vrata (tri v prvem nadstropju in enega v pritličju). Obenem so bila doseđanja dotrajana in stilno neustrezna vrata zamenjana z novimi hrastovimi po načrtu projektanta.

Na južni in zahodni fasadi so bile popolnoma obnovljene kamnite kletne line ter kamniti venčni zidec na meji med kletno etažo in pritličjem.

Za vsa navedena dela je bilo v letu 1960 potrošenih 14,835.197 din. Od tega je prispeval OLO Celje 6,000.000, ostalo pa ObLO Celje, ki je financiral tudi že vsa dela v letih 1958 in 1959 v skupnem znesku 12,772.471 din.

Tudi v letu 1961 je bila še vedno v ospredju obnova starega trakta, kajti prvotno odmerjena sredstva (6,000.000 din), ki jih je v ta namen dal na razpolago ObLO Celje iz svojega sklada za negospodarske investicije, niso dovoljevala, da bi načeli nova dela. Predvsem je bila dokončana notranja gradbena ureditev muzejskih skladišč v podstrešni etaži (ometi, belež, podi, električna instalacija, okna, vrata). Tudi hodnik, ki se preureja v razstavni prostor za grafično zbirko, je dobil žlahten mavčni omet ter lepa okna in vrata iz jesenovine. Dokončna ureditev grafičnega kabineta je bila odložena za naslednje leto (o razlogih za to odložitve glej v drugem delu poročila).

Na južni fasadi je bil obnovljen balkon. Očiščene so bile kamenite nosilne konzole, plošča je dobila oblogo iz umetnega kamna v enaki barvi, nič kaj lepa ograja iz betonskih kvadrov in navidez baročnih kovanih volut je bila zamenjana s slogovno ustrežnejšo ograjo iz kovanega železa (po vzorcu italijanskega renesančnega »ferro battuto«), izdelano po načrtih projektanta. Okna na južni fasadi že prvotno niso imela kamenitih okvirov, zato smo se tudi pri obnovi odločili za cenejšo izvedbo v podaljšani cementni malti, vendar se tudi tako izdelani profilirani okenski okviri po obliki in po barvi povsem skladajo s kamenitimi okviri na ostalih fasadah, ki so vsi iz peščenca (nekaj prvotnih na najstarejšem severnem delu fasade in tudi vsi po starih vzorcih izdelani iz viniškega peščenca kakor stebri v arkadnih hodnikih). Vsa fasada je dobila tudi nov omet, pravilno se prilagajoč neravni površini zidu, ter je bila tudi na novo prebarvana z naravno apneno barvo v istem tonu kot prejšnje leto severna fasada. Na žlebovih južne fasade so bili namesto cevi montirani izlivi v obliki dekorativnih zmajev iz bakrene pločevine, izdelani v delavnicah šole za umetno obrt v Ljubljani pod vodstvom akad. kiparja prof. Boža Pengova.

Pred definitivno ureditvijo glavne dvorane v prvem nadstropju, ki naj daje dostojen okvir znamenitemu celjskemu stropu, se je meseca junija 1961 sestala posebna komisija, sestavljena iz strokovnjakov in zastopnikov investitorja. Po podrobnem pretresu tehničnih in spomeniško varstvenih problemov je komisija odobrila projektantov načrt za obnovo sten, oken, vrat in poda kot estetsko zelo ustrezen, zavrnila pa je njegov predlog, naj bi sedanje plitve okvire v sinji barvi, z naslikanim vitičnim ornamentom, zamenjali z bogato štukiranim in pozlačenimi okviri. Po izjavi prof. dr. Steleta je namreč sedanja oblika okvirov prvotna ter je bila leta 1926 obenem s slikami samimi samo obnovljena in dopolnjena v staro stanje. Razen tega ne gre prezreti temeljnega dejstva, da je kompozicija stropa celota in da je zato nikakor ne smemo razbijati na posamezne slike, ležeče v globokih kotanjah med arhitektonsko premočno poudarjenimi okviri. Ti bogato profilirani štukaturni okviri, kakršne je

predlagal projektant, bi zahtevali vsekakor tudi železno armaturo, tolikšne teže pa nikakor ni mogoče obesiti na sedanjo stropno konstrukcijo. Zato je komisija predlagala, naj se slikani strop samo očisti in osveži po preizkušeni konservatorskih metodah, kadar bodo za to zagotovljena finančna sredstva.

V ostalem pa se po sklepu strokovne komisije preureditev dvorane izvaja v celoti po načrtu, ki ga je po zamisli in navodilih glavnega projektanta prof. inž. arh. Marijana Mušiča izdelala njegova asistentka pokojna inž. arh. Milica Detoni. Tako je dvorana dobila nov mavčni omet (delo je izvršila tvrdka Viktor Brezovnik iz Ljubljane), preslikan v nežnem svetlo lešnikovem tonu, in nova tla v obliki kapucinskega poda, le da je bil izbran dragocenejši les: kvadratna polja so iz jesenovega parketa, vmesni pasovi pa iz brestovih desk na pero in utor; s premišljeno preprostostjo ornamenta tal, izvedenega v kvalitetnem materialu, je dobila dvorana kot osrednji prostor muzejske stavbe, v katerem je tudi največja celjska kulturna znamenitost — celjski strop, primeren estetski poudarek. Istemu namenu služi ostala ureditev dvorane, predvsem nizka stenska obloga (lamberija) iz naravno politirane orehovine ter pet iz enakega žlahtnega lesa izdelanih portalov (ob vratih v sosednje sobe in ob vhodu v dvorano), ki s svojo bogato in prefinjeno izoblikovanostjo arhitektonsko razčlenjujejo sorazmerno razsežne in visoke ploskve sten, ki bi sicer učinkovale enolično. Ob koncu leta 1961 je bil že dokončan prav ta del notranje opreme, v delu pa so tudi že okna, katerih notranja krila bodo v skladu z ostalo notranjo opremo dvorane izdelana prav tako iz orehovine. Upamo pa, da bomo uspeli izvesti tudi ustrezno zasteklitev s katedralnim steklom, ki bo dala celotnemu prostoru enakomerno skladno osvetljenost.

Na severni strani stavbe (proti Muzejskemu trgu) je bilo obnovljeno vhodno stopnišče (deset novih stopnic in podest ob vhodnih vratih, vse iz viniškega peščenca), prav tako tudi vse kletne line in podboji kletnih vrat. Arkadni hodnik v pritličju je dobil nove robnike iz peščenca, to je iz enakega kamna, iz kakršnega so izdelani tudi arkadni stebri, ter bil na novo tlakovan s staro, močnejše žgano opeko, položeno po starem vzorcu v obliki ribje kosti.

V drugi polovici leta 1961 je bil stavbni kompleks grofije nepričakovano deležen povečane pozornosti. Povod za to je dala odločitev mednarodnega znanstvenega združenja antičnih arheologov, raziskovalcev rimskega limesa, ki je sklenilo, da bo svoj kongres v drugi polovici septembra 1961 začelo prav v Celju. Antična Claudia Celeia in njeni spomeniki so namreč v svetovni arheološki literaturi zelo znani in cenjeni, zato ni nič čudnega, če je odbor tega mednarodnega združenja, ki je poveril organizacijo svojega lanskega znanstvenega sestanka posebnemu pripravljalnemu odboru pod vodstvom predsednika Jugoslavenske akademije znanosti in umetnosti v Zagrebu prof. dr. Grge Novaka, posebej utemeljil svojo odločitev z željo, da bi si udeleženci kongresa rimske spomenike v Celju in Šempetru, ki jih poznajo iz znanstvenih opisov in razprav, lahko tudi sami ogledali. To je mogoče v Šempetru, kjer je bila rimska nekropola že v drugi polovici leta 1960 primerno urejena, antični spomeniki v Celju pa še vedno nimajo primerne strehe in so neurejeno nakopičeni na dvorišču celjske glasbene šole, delno tudi v okolici same muzejske stavbe. Zato je prišlo do odločitve, naj se prično dela za ureditev primernih lapidarijskih prostorov v skladu z idejnim projektom za ureditev muzejske stavbe. Odločitev je bila sicer nekoliko pozna, kajti celjski arheologi in uprava muzeja so že vsa

leta po osvoboditvi opozarjali na ta problem in pripravljali načrte za ureditev. V pičlih dveh mesecih od srede julija do srede septembra seveda nikakor ni bilo mogoče uspešno izvršiti tako zahtevne gradbene naloge, zlasti ne sredi gradbene sezone, ko ni bilo na razpolago dovolj gradbenih delavcev. Vendar so bila v zvezi s tem opravljena naslednja dela:

Po posredovanju ObLO Celje je podjetje Slovenija vino izpraznilo kletne prostore v starem traktu. Ker so bili zelo zanemarjeni, zavlaženi in okuženi s plesnobo, jih je bilo treba najprej temeljito prezračiti, osušiti in očistiti. Zdaj se ti prostori preurejajo za tako imenovani lapidarijski depo, v katerem bodo kot študijsko gradivo shranjeni in pregledno razvrščeni tisti spomeniki, ki ne bodo uvrščeni v razstavno zbirko.

Po že sprejetem idejnem projektu bo reprezentativna lapidarijska razstavna zbirka urejena v pritličju novejšega trakta. Zato je bilo to poslopje, ki je bilo ne le stilno neskladno s starim zgodovinskim traktom ampak tudi stavbno statično popolnoma razmajano, izpraznjeno in porušeno. Muzej je preselil de-pojsko gradivo, dotlej zasilno shranjeno v prvem in drugem nadstropju dotra-janega novejšega trakta, v nove depoje, ki so bili nekoliko prej urejeni v podstrešni etaži starega trakta, podjetje Jelka pa je izselilo iz pritličja svoje skladišče lesa in pohištva. Nato je bila stavba porušena do pritličja, kajti pritlični zidovi so tako trdni, da jih je bilo mogoče ohraniti in na njih zgraditi trdno železobetonsko ploščo, ki bo nosila bodoča knjižna skladišča študijske knjižnice. S tem je bila v surovem stanju dograjena dvorana za lapidarijsko razstavno zbirko.

Odločitev, naj se poruši novejši trakt, je prekinila dokončno ureditev hodnika v podstrešni etaži starega trakta v razstavni prostor za grafično zbirko. Iz gradbeno statičnih razlogov je bilo namreč treba porušiti tudi stopnišče na začetku novejšega trakta, ki je omogočalo dostop v podstrešno etažo starega trakta. Ker je bilo nadaljevanje gradbenih del na novjšem traktu iz finančnih razlogov v jeseni prekinjeno, je bilo treba pred nastopom zime zgraditi ob zapadni steni starega trakta od prvega do drugega nadstropja začasno zasilno stopnišče iz starega gradbenega lesa, pridobljenega ob rušenju.

Vzporedno z rušenjem starega trakta je bil urejen po načrtih inž. arh. Mari-jana Mušiča tudi Muzejski trg ob obeh traktih grofije. Predvsem je bila izvršena smotrna nivelacija, nato pa je bil ves trg prekrit z ornamentiranim tlakom iz raznih vrst kock in rečnega prodca. V lomljeni diagonalni črti padajoči nivo in starinsko ornamentirani tlak trga se lepo skladata z arhitekturo grofije in ustvarjata privlačen, staremu zgodovinskemu okolju primeren vtis. Isti učinek pomaga ustvarjati tudi preurejena cestna razsvetljava na tem trgu. Standardne luči, viseče visoko na žicah, razpetih nad cestiščem, so zamenjane z ročno kovanimi svetilkami, namješčenimi nad vhodi in na oglih nasproti grofije ležečih starinskih hiš.

Obnovitvena dela na starem traktu so v letu 1961 stala 10,555.305 din, rušenje novejšega trakta in gradnja železobetonske plošče nad bodočim lapi-darijem 5,779.054 din, preureditev trga pa ca 4,000.000 din. Skupno je bilo torej za obnovitvena dela na tem stavbnem kompleksu v letu 1961 porabljenih 20,334.350 din.

Dela se bodo nadaljevala tudi v letu 1962 in v naslednjih letih, dokler ne bo v celoti uresničen idejni projekt prof. inž. arh. Marijana Mušiča. S tem bo

zgodno urejen ta predel starega Celja s svojim najlepšim arhitekturnim spomenikom, obenem pa bo ta spomenik kulturno in družbeno aktualiziran, ker bo omogočil normalno delo in nadaljnji razvoj dveh kulturnih ustanov, ki jima ta stavba nudi streho, celjskega pokrajinskega muzeja in študijske knjižnice.

V. N.

Cerknica, zaščita naselja. Cerknica spada med najstarejše trge v ljubljanskem okraju. Kot naselbina je omenjena v 11. stol., 1472 jo požgo Turki, kasneje postavijo novo cerkev dvoranskega tipa in jo obdajo z utrdkami. Stari del naselbine je še dobro ohranjen na Taboru, na dvignjenem terenu okrog cerkve, kjer je nastalo križišče-trg. V letu 1960 je bil izmerjen utrdbeni kompleks s cerkvijo, v letu 1961 so bili izmerjeni objekti izrisani. Izdelan je bil tudi elaborat o spomeniških vrednotah tržnega naselja s predlogom za zaščito. Delo obsega poleg teksta tudi fotografsko in grafično dokumentacijo s predlogom za zaščito po coningih in zaščito tipičnih pogledov. — K. R.

Cmurek. Preureditev v jedru romanskega, toda v 16. in 17. stol. predelanega gradu z italijanskim renesančnim arkadnim dvoriščem (iz pred l. 1591.), v Zavod za umobolno deco se je izvršila leta 1960. po načrtih, izdelanih od Mestnega projektivnega biroja Ptuj ter pregledanih in odobrenih od ing. arh. Jaroslava Černigoja. — J. C.

Crngrob. Gotske freske na »rdečem znamenju«, ki stoji v gozdu ob poti v Crngrob, so bile konservirane. Freske so bile prej pokrite z algami, deloma z markacijskimi puščicami, znamenje pa je bilo gosto zaraščeno z grmičjem. Okolica je bila zato očiščena, odstranjena je bila oljna barva markacije, freske pa so bile fiksirane z apnenim cvetom (okrog 40 premazov). Delo sta opravila A. Demšar in D. Demšar. — M. Ž.

Črni kal — p. c. sv. Lovrenca. Sedanja stavba je v glavnem nastala leta 1912 in je kot celota umetnostno nepomembna, vanjo pa so vzdani portali in okenski okviri prejšnje cerkve, ki so označeni z letnico 1680 in sodijo v krog kraškega renesančnega stavbarstva. Tudi slavolok z letnico 1706 je po vsej priliki še ostanek neke starejše stavbe. V ladji, katere streha se je zaradi zanemarjenosti zrušila, sta postavljena dva izredno kvalitetna marmorna oltarčka iz 18. stol., ki sta pri katastrofi ostala intaktna in bi ju vsekakor kazalo premestiti na varnejše mesto. — M. Z.

Dobovec, obnovitvena dela na cerkvi sv. Neže. Župnijskemu uradu v Dobovcu je spomeniški organ dal v l. 1960 navodila za obnovo cerkve sv. Neže: da obnovi streho stolpa v prvotni obliki, kakor je urad tudi sam predlagal, da line v stolpu zaprejo z železnim elementom — mrežo, ne betonskim, ki bi zabilisal prvotno konstrukcijo odprtih in da zid obnove v sporočeni strukturi brez ometa. — K. R.

Dobrna. Obnovljena je bila eskarpna ograja okoli farne cerkve, zgrajene v letih 1844-1845 na mestu mnogo starejše, ki se omenja kot cerkev U. L. F. in der Teplatz že l. 1567., a je bila gotova vsaj iz 15. st. Delo je bilo izvršeno l. 1960.

Graščina Nova hiša je pogorela dne 25. 12. 1959. Pri požaru je trpelo predvsem ostrešje z lepo mansardno streho, ki je slikovito zaključevala arhitektonsko sicer manj pomembno stavbo, zgrajeno l. 1773. kot naslednico l. 1772. porušenega gradu Kačnika. Ostrešje in streha sta bila v začetku l. 1960. obnovljena po vzoru pogorelega, tako da stavba ni ničesar utrpela na svoji sliko-